

I

1. Przedmiotowy system oceniania z podstaw przedsiębiorczości jest zgodny ze Statutem Salezjańskiego Liceum Ogólnokształcącego w Sokołowie Podlaskim.

II

1. Nauczanie podstaw przedsiębiorczości odbywa się według programu autorstwa Marka Niestuchowskiego „Krok w przedsiębiorczość”, zgodnego z nową podstawą programową
2. Wykorzystujemy podręcznik „Krok w przedsiębiorczość” autorstwa Zbigniewa Makiety, Tomasza Rachwała
3. Na początku roku szkolnego uczniowie są informowani przez nauczyciela przedmiotu o zakresie wymagań z podstaw przedsiębiorczości, obowiązującym w danym roku (zakres wiadomości i umiejętności, które trzeba mieć opanowane na koniec roku szkolnego) oraz o sposobie i zasadach oceniania z danego przedmiotu.

III

1. Ocenę częściową na zajęciach wos uczeń uzyskuje za:

- prace klasowe i kartkówki
- pracę w grupie, projekty, referaty
- dłuższe wypowiedzi pisemne, wykonywane także za pośrednictwem platformy internetowej
- odpowiedzi ustne,
- aktywność na zajęciach, przygotowanie do zajęć

2. Ze względu na specyfikę przedmiotu ocena z podstaw przedsiębiorczości winna w dużym stopniu uwzględniać aktywność uczniów. Aktywne uczenie się organizowane przez nauczyciela jest rozumiane w programie jako zdobywanie kompetencji i sprawności w zakresie uczenia się, myślenia, poszukiwania, doskonalenia się, współpracowania i działania

3. Na wyrażoną stopniem ocenę może mieć wpływ również udział uczniów w życiu społeczności szkolnej i lokalnej np. przygotowanie i przeprowadzenie działań na forum klasy czy szkoły, zbieranie i analizowanie materiałów na określony temat na podstawie prasy czy innych źródeł.

IV

1. Prace klasowe są obowiązkowe i jeśli uczeń opuścił pracę klasową z przyczyn losowych, powinien napisać ją w terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie dłuższym jednak niż dwa tygodnie od terminu pierwotnej pracy klasowej). Wyjątek stanowią dłuższe (kilkutygodniowe) nieobecności ucznia spowodowane np. chorobą.
2. Nieprzystąpienie do kolejnej pracy klasowej w ustalonym terminie skutkuje oceną niedostateczną.
3. Ocenę niedostateczną za pracę klasową uczeń może poprawić w terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie dłuższym jednak niż dwa tygodnie od napisania pierwszej pracy klasowej)
4. Punktacja za poprawianą pracę jest taka sama jak za pracę pierwotną.
5. Prace klasowe i kartkówki są oceniane zgodnie z wymaganą ilością punktów na daną ocenę

Sposób wystawiania oceny:

91 - 100% - bardzo dobry

76 - 90% - dobry

60 - 75% - dostateczny

40 - 59% - dopuszczający

0 - 39% - niedostateczny

6. Praca klasowa obejmuje zwykle jeden dział programowy. Jeżeli dział jest obszerny uczniowie mogą pisać pracę klasową po zrealizowaniu znacznej jego części.
7. Praca klasowa jest zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej i omówiony jest jej zakres oraz kryteria wymagań.
8. Pracę klasową poprzedza lekcja powtórzeniowa, utrwalająca poznane wiadomości i umiejętności.
9. Na koniec semestru nie przewiduje się pracy klasowej zaliczeniowej.
10. Kartkówki nie są zapowiadane, materiał, który obejmują dotyczy najwyżej 3 ostatnich lekcji. Ocen z kartkówek nie można poprawiać.
11. Uczeń ma prawo zgłosić w ciągu półrocza 1 nieprzygotowanie. Nieprzygotowania obejmują brak zadania domowego i odpowiedzi. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone przez ucznia przed sprawdzeniem obecności. Przekroczenie limitu powoduje wpisanie częściowej oceny niedostatecznej.
12. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy poleceń ustnych lub pisemnych prac domowych. Zeszyt powinien być prowadzony systematycznie. W przypadku nieobecności w szkole, uczeń powinien go uzupełnić.
13. Oceny wystawione przez nauczyciela są jawne i uzasadnione.
14. Warunki i tryb uzyskiwania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych szczegółowo określa Statut Salezjańskiego Liceum (rozdział 3D)

V

1. Aktywność ucznia uwzględniająca:

- przygotowanie do lekcji,
- wypowiedzi na lekcji,
- praca w grupie,
- posługiwanie się pomocami naukowymi (roczniki statystyczne, tablice graficzne, encyklopedie, słowniki, materiały prasowe itp.) podsumowywana jest w formie ustnej oceny opisowej na bieżąco i wpisywana do dziennika jako + (plus). Trzy plusy oznaczają wpisanie oceny bardzo dobrej.

2. Inne formy aktywności ucznia to:

- pisanie i prezentacja referatów,
- wykonywanie albumów, plakatów, makiet, pomocy naukowych,
- udział w konkursach,
- praca nad projektem

3. Oceny za pracę w grupie, prace długoterminowe i aktywność wystawione są po uwzględnieniu samooceny ucznia i jego pracy przez kolegów.

VI

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań: Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

KRYTERIA OCEN:

Dział programu	Poziom wymagań				
	konieczny <i>Uczeń:</i>	podstawowy <i>Uczeń:</i>	rozszerzający <i>Uczeń:</i>	dopełniający <i>Uczeń:</i>	wykraczający <i>Uczeń:</i>
KOMUNIKACJA INTERPERSONALNA	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość • definiuje osobowość 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mocne i słabe strony własnej osobowości, odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje typy osobowości 	
	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „rola społeczna” • definiuje pojęcie „rola organizacyjna” • rozpoznaje podstawowe rodzaje zachowań, w tym zachowania asertywne, podaje przyczyny i konsekwencje poszczególnych rodzajów zachowań 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje role przypisane i osiągnane • wyjaśnia, czym są napięcie ról oraz konflikt ról i podaje przykłady wystąpienia tych sytuacji • omawia poszczególne rodzaje zachowań w kontekście osoby przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje własne role społeczne i typowe dla nich zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje potrzebę przyjmowania postawy asertywnej w określonych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje typowe role organizacyjne • wskazuje przykłady postawy konformistycznej i nonkonformistycznej
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „komunikacja społeczna”, „komunikacja interpersonalna”, „komunikacja werbalna”, „komunikacja niewerbalna” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest komunikowanie się, i omawia przebieg tego procesu, charakteryzując poszczególne jego elementy • wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje wybrane elementy mowy ciała • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne, i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy skutecznej komunikacji • definiuje pojęcie „empatia” • stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i rozróżnia poziomy komunikowania
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „decyzja”, „decydent”, „problem 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje fazy procesu decyzyjnego • wymienia i 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia zasady podejmowania racjonalnych decyzji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje decyzji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ luki informacyjnej na jakość podjętej decyzji • charakteryzuje

	decyzyjny”	<p>charakteryzuje bariery w podejmowaniu decyzji</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wady oraz zalety decyzji indywidualnych i zbiorowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest racjonalność decyzji 		decyzje racjonalne metodologicznie oraz rzeczowo
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „konflikt”, „negocjacje”, „mediacje”, „arbitraż” • wymienia cechy i umiejętności przydatne w czasie negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje wybrane metody rozwiązywania konfliktów • wymienia zalety mediacji i arbitrażu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje rodzaje konfliktów ze względu na podmiot i przedmiot konfliktu • identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między technikami manipulacyjnymi a technikami negocjacyjnymi • podaje przykłady technik manipulacyjnych stosowanych podczas negocjacji • wymienia i omawia zasady prowadzenia skutecznych negocjacji
ISTOTA FUNKCJONOWANIA GOSPODARKI RYNKOWEJ	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „gospodarka rynkowa”, „mechanizm rynkowy”, „popyt”, „podaż”, „plan Balcerowicza” • wymienia filary gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze różnice między gospodarką centralnie sterowaną a gospodarką rynkową • wymienia główne podmioty gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia proces transformacji polskiej gospodarki • wyjaśnia, na czym polegał plan Balcerowicza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty świadczące o nieefektywności gospodarki centralnie sterowanej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działania składające się na proces transformacji gospodarczej w Polsce
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „rynek” • wymienia funkcje rynku • klasyfikuje rynek wg przedmiotu wymiany 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między rynkiem producenta a rynkiem konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencję monopolistyczną, konkurencję doskonałą) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaje rynków występujących w najbliższym otoczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje potrzebę wspierania konkurencji i walki z monopolem
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „popyt”, „podaż”, „cena”, „dobra komplementarne”, „dobra substytucyjne”, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące popyt • wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zależność między cenami dóbr komplementarnych i dóbr substytucyjnych a wielkością 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego • wyznacza na prostych przykładach punkt 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawisko elastyczności cenowej popytu

<p>„cena równowagi rynkowej”, „punkt równowagi rynkowej”</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje prawo popytu definiuje prawo podaży 	<p>i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące podaż</p>	<p>popytu</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu 	<p>równowagi rynkowej</p>	
<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: „gospodarstwo domowe”, „budżet domowy”, „deficyt budżetowy” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje główne źródła dochodów gospodarstw domowych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje główne rodzaje wydatków gospodarstw domowych: konsumpcyjne i inwestycyjne (z podziałem na stałe i zmienne) ocenia strukturę wydatków własnej rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy budżet domowy swojej rodziny, a następnie zarządza nim 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu zniwelowanie deficytu w budżecie domowym
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „konsument”, „gwarancja”, „reklamacja”, „zakupy na odległość”, „rękojmia” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta wymienia instytucje zajmujące się ochroną praw konsumentów oraz określa ich cele i zadania podaje różnice między reklamacją a gwarancją 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia prawa przysługujące konsumentom w wypadku zakupów na odległość przedstawia prawa konsumenta z tytułu niezgodności towaru z umową 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zasady składania reklamacji w wypadku niezgodności towaru z umową przedstawia drogę egzekwowania własnych praw przez konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia akty prawne dotyczące ochrony praw konsumenta wyjaśnia, na czym polega zjawisko zromy cenowej
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „interwencjonizm państwowy”, „dobra publiczne” wyjaśnia i rozróżnia pojęcia: „polityka makroekonomiczna” i „polityka mikroekonomiczna” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje ekonomiczne państwa 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę określa przyczyny ingerencji państwa w gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> określa cele polityki gospodarczej, a w jej ramach – polityki fiskalnej i polityki monetarnej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za i przeciw ingerencji państwa w gospodarkę
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „wzrost gospodarczy”, „rozwoj gospodarczy”, „siła nabywcza waluty”, „cykl koniunkturalny” 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia i opisuje wybrane wskaźniki wzrostu gospodarczego i rozwoju gospodarczego wymienia fazy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny różnic między nominalnym a realnym PKB charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wartości wybranych wskaźników wzrostu i rozwoju gospodarczego dla Polski z wartościami tych wskaźników dla innych państw 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje państwa na podstawie wartości wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) wyjaśnia, dlaczego wskaźnik PKB ma ograniczone

		cyklu koniunkturalnego	koniunktury w gospodarce <ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg klasycznego cyklu koniunkturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski o poziomie rozwoju gospodarczego państwa na podstawie analizy odpowiednich wskaźników ekonomicznych • interpretuje wysokość i przyrost PKB 	<p>znaczenie przy porównywaniu jakości życia obywateli różnych państw</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, na podstawie analizy wskaźników aktywności gospodarczej, fazę cyklu koniunkturalnego, w której znajduje się polska gospodarka
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „budżet państwa”, „podatek”, „dług publiczny” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne źródła dochodów państwa • wymienia główne wydatki budżetu państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje budżetu państwa • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje podstawowe zasady budżetowe 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących wartości deficytu budżetowego i długu publicznego państwa w relacji do PKB
PIENIĄDZ I BANKOWOŚĆ	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „pieniądz”, „siła nabywcza”, „inflacja”, „stopa inflacji” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia ewaluację pieniądza • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje formy pieniądza • wymienia i charakteryzuje właściwości pieniądza • identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje funkcje pieniądza • wymienia i charakteryzuje właściwości pieniądza • omawia skutki inflacji • przedstawia sposoby przeciwdziałania inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia obieg pieniądza w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian wartości pieniądza (siły nabywczej) • omawia poziom inflacji w Polsce w latach 1989–2010 oraz podaje jej przyczyny i działania, w których wyniku nastąpiło osłabienie dynamiki procesów inflacyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „bank”, „system bankowy” • wymienia elementy systemu bankowego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje funkcje banku centralnego • rozróżnia rodzaje banków ze względu na dominującą działalność • wyjaśnia różnice między bankami komercyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę banku centralnego w gospodarce • wymienia i charakteryzuje podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP • określa znaczenie Rady Polityki Pieniężnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega polityka pieniężna banku centralnego • identyfikuje rodzaje polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP • wykazuje zależność między zmianą stóp procentowych wprowadzoną przez 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje podstawowe różnice między bankami komercyjnymi a SKOK-ami

		a bankami spółdzielczymi	w kształtowaniu polityki pieniężnej NBP	NBP a oprocentowaniem kredytów udzielanych przez banki osobom fizycznym i przedsiębiorcom • wyjaśnia rolę banków w gospodarce	
<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych rozdziela rodzaje kont osobistych wyjaśnia znaczenie terminów: „limit debetowy”, „kapitalizacja odsetek”, „karta płatnicza” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje identyfikuje rodzaje kart płatniczych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady rozsądnego korzystania z karty kredytowej wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty bankowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między stałym a zmiennym oprocentowaniem lokat bankowych oblicza należne odsetki od lokat bankowych z uwzględnieniem różnego oprocentowania i kapitalizacji porównuje oferty wybranych usług bankowych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między częstotliwością kapitalizacji odsetek a wielkością należnych odsetek od lokaty bankowej 	
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „kredyt”, „kredyt konsumencki”, „rzeczywista roczna stopa oprocentowania”, „pożyczka”, „zastaw hipoteczny”, „spread walutowy”, „zdolność kredytowa” podaje różnice między kredytem a pożyczką 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje rodzaje kredytów wg różnych kryteriów (okresu kredytowania, waluty kredytu, przeznaczenia kredytu) omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia kryteria wyboru najlepszego kredytu wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza należne odsetki od zaciągniętego kredytu ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów 	
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „inwestowanie”, „instrument finansowy”, „papiery wartościowe”, „obligacje”, „bony skarbowe”, „weksle”, „akcje”, „fundusz 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych rozdziela formy inwestowania kapitału wymienia i charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje obligacji ze względu na emitenta wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne wyjaśnia pojęcie „emisja akcji” i zna zasady emisji 	<ul style="list-style-type: none"> określa rodzaje akcji ze względu na sposób przenoszenia własności oraz wg uprawnień właścicieli akcji wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy obligacji skarbowych w Polsce rozdziela ceny akcji (nominalną, emisyjną oraz rynkową) wyjaśnia pojęcia: „jednostka uczestnictwa”, 	

	<p>inwestycyjny”</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje inwestycji wg różnych kryteriów (przedmiotu inwestycji, podmiotu inwestowania) • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe 	<p>kryteria wyboru formy inwestycji</p>		<p>uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie • dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania 	<p>„certyfikat inwestycyjny”</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce odgrywają fundusze inwestycyjne
	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „giełda” oraz charakteryzuje jej rodzaje • wyjaśnia znaczenie terminów: „makler”, „indeks giełdowy”, „ceduła giełdowa”, „hossa”, „bessa” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce • wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW • wymienia podstawowe indeksy na GPW 	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego • wyjaśnia mechanizm funkcjonowania GPW • omawia systemy notowań na GPW • wyjaśnia znaczenie podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje tabele z informacjami giełdowymi • omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie • omawia rolę giełdy w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rys historyczny GPW • określa miejsce GPW na europejskim rynku kapitałowym
<p>PODATKI I UBEZPIECZENIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „podatek” • wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność prawna”, „osobowość prawna”, „podatnik”, „obowiązek podatkowy”, „przedmiot opodatkowania”, „stawka podatkowa”, „podstawa opodatkowania” 	<ul style="list-style-type: none"> • argumentuje konieczność płacenia podatków • wymienia i charakteryzuje funkcje podatków • identyfikuje rodzaje podatków wg różnych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia rodzaje podatków • charakteryzuje podatki progresywne, proporcjonalne i regresywne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia klasyczne zasady podatkowe A. Smitha • omawia rolę podatku VAT w polskim systemie podatkowym • ocenia system podatkowy w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty za i przeciw wprowadzeniu podatku liniowego • wyjaśnia znaczenie terminu „Dzień Wolności Podatkowej” • porównuje stopień obciążenia podatkami obywatela w różnych krajach

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „obowiązek podatkowy”, „dochód”, „przychód”, „koszty uzyskania przychodu”, „kwota wolna od podatku”, „ulga podatkowa”, „zaliczka na podatek dochodowy”, „płatnik podatku” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia ulgi podatkowe obowiązujące w Polsce • wymienia rodzaje formularzy podatkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby obliczania podatku wg różnych stawek podatkowych • omawia zasady wspólnego opodatkowania 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera odpowiedni formularz podatkowy do źródeł przychodu oraz sposobu jego opodatkowania 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę dochodów podatników PIT w Polsce i jej zmiany w określonych latach
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby złożenia zeznania podatkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „Urządowe Poświadczenie Odbioru” (UPO) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady wspólnego opodatkowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wypełnia roczne zeznanie podatkowe na podstawie przykładowych danych 	
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie • wyjaśnia znaczenie terminów: „ubezpieczyciel”, „ubezpieczający”, „ubezpieczony”, „system zabezpieczenia społecznego”, „ubezpieczenia publiczne”, „ubezpieczenia prywatne”, „polisa ubezpieczeniowa”, „karencja” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe obowiązki ubezpieczonego i ubezpieczyciel a • wymienia filary systemu emerytalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń wg różnych kryteriów (przedmiotu ubezpieczenia, stopnia swobody w zakresie nawiązania stosunku ubezpieczenia) • charakteryzuje poszczególne filary systemu emerytalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową a wysokością emerytury • wyjaśnia, jaką rolę w gospodarce odgrywają fundusze emerytalne • omawia rolę Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w polskim systemie ubezpieczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między redystrybutywnym a kapitałowym modelem ubezpieczeń społecznych
PRZEDSIĘBIORSTWO	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje ekonomiczne cele gospodarowania • wymienia i charakteryzuje społeczne cele gospodarowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia czynniki produkcji • wymienia i charakteryzuje rodzaje działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań zgodnych z koncepcją społecznej odpowiedzialności i biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaj działalności gospodarczej wg PKD 2007 	
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim jest przedsiębiorca • wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność prawna”, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia klasyfikację wielkością przedsiębiorstw • wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje formy organizacyjno-prawne 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje rodzaje spółek • omawia znaczenie mikroprzedsiębiorstw w w polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę przedsiębiorstw z sektora MŚP w funkcjonowaniu polskiej gospodarki

	„osobowość prawna”	i charakteryzuje formy własności przedsiębiorstw	przedsiębiorstw	systemie gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje formy związków spółek (korporacje, monopole, holdingi, koncerny)
	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia „makrootoczenie przedsiębiorstwa”, „mikrootoczenie przedsiębiorstwa” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstw a 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia czynniki warunkujące sprawne funkcjonowanie przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> dostosowuje formę organizacyjno-prawną do profilu działalności przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wypełnia zintegrowany wniosek CEIDG-1
	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest biznesplan wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu wyjaśnia pojęcia: „analiza rynku”, „rynek potencjalny” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów rozwoju przedsiębiorstwa wyjaśnia, na czym polega analiza strategiczna SWOT 	<ul style="list-style-type: none"> sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie 	
	<ul style="list-style-type: none"> definiuje terminy: „styl kierowania”, „motywowanie”, „efekt synergii” wymienia i omawia zasady pracy zespołowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia zasady organizacji pracy w firmie wymienia cechy dobrego kierownika (lidera zespołu) 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje elementy procesu zarządzania oraz jego przebieg wymienia różne style zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają wymienia i omawia cechy dobrego wykonawcy 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania podwładnych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zastosowanie różnych stylów kierowania w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa i przedmiotu działalności
	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: „majątek trwały”, „majątek obrotowy”, „aktywa przedsiębiorstwa”, „pasywa przedsiębiorstwa”, „bilans”, „amortyzacja”, „rachunek zysków i strat”, „próg 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje podstawowe składniki bilansu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady kosztów stałych oraz zmiennych przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przykładowy wynik finansowy przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza na prostych przykładach próg rentowności omawia procedurę likwidacji działalności gospodarczej

rentowności”, „koszt całkowity”, „całkowity koszt jednostkowy”					
<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „rachunkowość firmy” wymienia podstawowe zasady księgowości klasyfikuje i opisuje dowody księgowe 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia funkcje rachunkowości wymienia podstawowe dokumenty księgowe firmy 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność prowadzenia rachunkowości w firmie podaje różnice między księgowością pełną a księgowością uproszczoną 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia wady oraz zalety poszczególnych form opodatkowania przedsiębiorstwa podatkiem dochodowym uzupełnia fakturę VAT na podstawie dostarczonych danych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „kreatywna księgowość” oraz omawia przyczyny i konsekwencje tego zjawiska 	
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest marketing, oraz wymienia jego cele wymienia rodzaje mediów reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest promocja, oraz charakteryzuje jej narzędzia wyjaśnia, czym jest reklama, oraz omawia cele działań reklamowych wyjaśnia znaczenie terminu „marketing mix” oraz charakteryzuje jego elementy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zjawisko kreowania marki firmy, uwzględniając znaczenie barw firmowych 	
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „etyka zawodowa” definiuje pojęcie „mobbing” wyjaśnia pojęcie „korupcja” 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela zachowania etyczne i nieetyczne w wypadku pracodawcy i pracownika wymienia działania etyczne i nieetyczne w biznesie wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mobbingowi identyfikuje rodzaje korupcji 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego postępowania wymienia zasady etycznego pracownika – kodeks etyczny wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która – działając zgodnie z zasadami etyki – odniosła w życiu zawodowym sukces dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przykładowy kodeks etyki zawodowej danej profesji (np. nauczyciela) 	

	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: „praca”, „humanizacja pracy”, „aktywność zawodowa”, „współczynnik aktywności zawodowej”, „bezrobocie” wyjaśnia, czym jest rynek pracy, i wymienia jego uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pracę jako wartość wymienia i omawia bodźce skłaniające człowieka do podejmowania pracy wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia skutki nadmiernego popytu na rynku pracy wymienia i charakteryzuje przyczyny oraz konsekwencje zjawiska nierównowagi na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje popyt na pracę i podaż pracy, uwzględniając czynniki wpływające na wielkość popytu i podaży pracy 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza na prostych przykładach współczynnik aktywności zawodowej
PRACA	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy wyjaśnia, jak rozpoznać własne predyspozycje i możliwości zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego wymienia najczęstsze błędy w CV i listach motywacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniając zawody deficytowe i nadwyżkowe oraz najczęstsze oczekiwania pracodawców) wymienia kompetencje miękkie, na które najczęściej zwracają uwagę pracodawcy uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy odróżnia wiarygodne oferty pracy 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass) analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje tworzy dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy 	<ul style="list-style-type: none"> wypełnia formularz Europass CV w języku polskim
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy procesu rekrutacji pracowników wyjaśnia znaczenie terminu „rozmowa kwalifikacyjna” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie rekrutacji wymienia zasady przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady dobrego zaprezentowania się na rozmowie kwalifikacyjnej analizuje najczęściej zadawane pytania podczas rozmowy kwalifikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska uczestniczy w rozmowie kwalifikacyjnej w warunkach symulowanych 	
	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „kodeks pracy”, „stosunek 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie Kodeksu pracy 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i interpretuje szczegółowe zapisy 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednie przepisy Kodeksu

	<p>pracy”, „świadectwo pracy”, „płaca”</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje umów o pracę wymienia umowy cywilnoprawne (umowę-zlecenie i umowę o dzieło) wymienia i omawia funkcje płacy wymienia instytucje w Polsce stojące na straży praw pracowniczych 	<p>jako podstawowego aktu prawnego regulującego prawa i obowiązki pracowników oraz pracodawców</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia formy rozwiązania umowy o pracę wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym pracownika młodocianego) oraz pracodawcy wymienia i charakteryzuje rodzaje płacy (minimalna, netto, brutto) wymienia i charakteryzuje rodzaje systemów płac 	<p>zasady prawa pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje formy wynagrodzenia wynikające z systemu płac, a następnie wskazuje wady i zalety każdej z nich z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy 	<p>prawa pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich wady i zalety z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy oblicza płacę netto 	<p>pracy w zależności od sytuacji problemowej</p>
	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „bezrobocie”, „stopa bezrobocia”, „osoba bezrobotna”, „BAEL” 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki, które trzeba spełnić, aby otrzymać status bezrobotnego charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje rodzaje bezrobocia ze względu na przyczynę i formę występowania wymienia negatywne i pozytywne skutki bezrobocia wymienia i omawia sposoby walki z bezrobociem (pasywne i aktywne) 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę aktywnej i efektywnej walki z bezrobociem oblicza stopę bezrobocia analizuje dane statystyczne dotyczące wielkości i struktury bezrobocia w Polsce formułuje wnioski na temat bezrobocia w województwie, w którym mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu ograniczenie bezrobocia w miejscu zamieszkania
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia swobody wspólnego rynku i charakteryzuje swobodę przepływu osób 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje stopę bezrobocia wg BAEL w krajach UE i wyciąga wnioski podaje nazwy krajów UE o najwyższym poziomie bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny migracji zarobkowych Polaków podaje nazwy państw będących głównym celem emigracji zarobkowej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie warunków pracy i życia w UE (uwzględniając stopę bezrobocia i przeciętne roczne dochody) omawia znaczenie gwarancji 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje możliwości zatrudnienia w krajach UE

			Polaków	jednakowych praw w krajach UE	
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: „handel zagraniczny”, „eksport”, „import”, „bilans handlu zagranicznego” • wymienia bariery ograniczające handel zagraniczny 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zakres współpracy międzynarodowej • wymienia nazwy państw o największym udziale w handlu zagranicznym (eksportcie i imporcie) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie handlu zagranicznego w gospodarce oraz wymienia korzyści wynikające z wymiany handlowej • podaje przykłady polskich „hitów eksportowych” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia głównych partnerów handlowych Polski oraz omawia strukturę handlu zagranicznego i jego znaczenie dla naszego kraju • analizuje wpływ kursu walut na handel zagraniczny i gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawisko protekcjonizmu państwowego
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „globalizacja” • wyjaśnia znaczenie terminu „antyglobalista” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje płaszczyzny globalizacji • wymienia główne centra gospodarcze i finansowe świata 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę globalnych korporacji w rozwoju globalizacji • wymienia i omawia korzyści i zagrożenia wynikające z globalizacji • wymienia i charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki globalizacji na poszczególnych jej płaszczyznach • wyjaśnia pojęcia: „bezpośrednia inwestycja zagraniczna”, „inwestycje green-field” 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę Polski • podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji • wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między antyglobalistami a alterglobalistami